

Ekonomiutskottet

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2026—2029

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse om planen för de offentliga finanserna för 2026—2029 (SRR 2/2025 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 23.5.2025.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- ekonomipolitisk koordinator Lauri Kajanoja, finansministeriet
- budgetråd Armi Liinamaa, finansministeriet
- direktör Jukka Nummikoski, arbets- och näringsministeriet
- rådgivare Jarkko Kivistö, Finlands Bank
- överdirektör Tuulia Hakola-Uusitalo, Statens ekonomiska forskningscentral
- direktör Hannu Kemppainen, Business Finland Oy
- expert Tuomas Ylitalo, Finlands näringsliv rf
- ekonom Tatu Knuutila, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- prognoschef Juho Koistinen, Forskning om arbete och ekonomi LABORE
- verksamhetsledare Lauri Holappa, UTAK - Uuden talousajattelun keskus
- professor Roope Uusitalo
- politices doktor Vesa Vihriälä.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken
- statens pensionsfond
- Finlands Kommunförbund
- forskningsenheten BIOS
- Teknologiska forskningscentralen VTT Ab
- Näringslivets forskningsinstitut ETLA
- Centralhandelskammaren
- Företagarna i Finland rf
- Skattebetalarnas Centralförbund rf
- professor Roope Uusitalo

Utlåtande EkuU 18/2025 rd

- politices doktor Vesa Vihriälä.

Inget yttrande av

- Statens revisionsverk.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I planen för de offentliga finanserna 2026–2029 drog regeringen upp riktlinjer för ett åtgärdspaket som ska stärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och de offentliga finanserna. Det är fråga om många olika åtgärder, av vilka en del bedöms finansiera sig själva eftersom de ger dynamiska effekter. Sammantaget har lösningarna dock på kort sikt en effekt som ökar underskottet i de offentliga finanserna.

Osäkerheten i världsekonomin har ökat i början av året till stor del på grund av handelspolitiska spänningar särskilt i anslutning till Förenta staternas föränderliga tullpolitik. I Finland har konsumenternas köpkraft förbättrats, men tillväxten bromsas fortfarande av den ekonomiska osäkerheten och det svaga sysselsättningsläget. Investeringarna ökar både i och med lösningarna för en omställning till ren energi, återhämtningen inom byggandet och besluten om att stärka försvarssektorn.

Hösten 2024 tillsatte regeringen arbetsgruppen Kasvurihi under ledning av Risto Murto för att ta fram metoder för att påskynda den ekonomiska tillväxten. Kompetensen, tillväxtföretagens framgång och den strukturella förnyelsen inom industrin har en nyckelroll när det gäller att stärka den ekonomiska tillväxten, enligt rapporten. Arbetsgruppen behandlade också beskattningen som en del av styrmedlen. Arbetsgruppen lade i sin rapport fram 41 konkreta åtgärder. Vid halvtidsöversynen använde regeringen arbetsgruppens rapport som beslutsunderlag och beslutade genomföra en rad förslag som ingick i rapporten.

De skattesänkningar som ingår i tillväxtåtgärderna vid halvtidsöversynen och planen för de offentliga finanserna lättar upp finanspolitiken. Regeringens tidigare anpassningsåtgärder stramar dock sammantaget åt finanspolitiken under valperioden. De slutliga konsekvenserna av skatte- och utgiftsbesluten vid halvtidsöversynen beror på utfallet av de dynamiska effekterna, vilket är förenat med osäkerhet.

Regeringen hade redan före halvtidsöversynen beslutat höja försvarsutgifterna till 3 procent i förhållande till BNP 2029. Utgiftsökningarna syns redan under ramperioden i underskotts- och skuldsiffrorna i planen för de offentliga finanserna. Regeringens beslut att ansöka om aktivering av undantagsklausulen i anslutning till försvarsutgifterna i EU:s finanspolitiska bestämmelser ger Finland ett finanspolitiskt handlingsutrymme i förhållande till EU:s gemensamma finanspolitiska regler. Ekonomiutskottet anser att ansökan om aktivering av undantagsklausulen är motiverad med tanke på de ökande försvarsutgifterna.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning ansågs sänkningen av de högsta marginalskatterna i huvudsak vara en bra lösning, även om finansministeriets kalkyler över självfinansieringsandelen på 100 procent ansågs optimistiska och det finns få undersökningar i frågan. När marginalskattesat-

Utlåtande EkUU 18/2025 rd

serna är höga räcker det med en relativt liten förändring i de beskattningsbara inkomsterna för att åstadkomma en stor förändring i inflödet av skatteinkomster. De sakkunniga bedömer att sänkningen av de högsta marginalskattesatserna på längre sikt också i vidare bemärkelse kan påverka den ekonomiska aktiviteten, incitamenten för kompetent arbetskraft, fördelningen av arbetskraft och hela samhällsekonomin. Enligt vissa bedömningar kan konsekvenserna själva finansiera sig genom att utvidga skattebasen för förvärvsinkomstskatten, men det är förenat med osäkerhet. Den allmänna lindringen av beskattningen av arbete bedöms förbättra efterfrågan, främja hushållens köpkraft och på så sätt stödja den ekonomiska tillväxten. Tillväxteffekterna av skattesänkningarna för låg- och medelinkomsttagare blir enligt utredning till utskottet små. De beräknade effekterna av skattesänkningar för höginkomsttagare på konsumtionen är lägre, men de kan ha en positiv inverkan på utbudet av arbete och på produktiviteten.

Regeringen beslutade vid halvtidsöversynen att sänka samfundsskattesatsen från 20 till 18 procent. Sänkningen väntas öka totalproduktionen och samfundsskattebasen i och med att investeringarna ökar. Enligt finansministeriet stöder empiriska undersökningar visserligen inte klart att en sänkning av samfundsskattesatsen i sig skulle öka tillväxten avsevärt eller finansiera sig själva som åtgärd. I finansministeriets kalkyler beräknas självfinansieringsgraden för sänkningen uppgå till 60 procent. Enligt uppgift till utskottet finns det få tillförlitliga uppgifter om självfinansieringsgraden för sänkningen. En delorsak är att det är svårt att tillförlitligt jämföra sänkningen av skattenivån med de investeringar som gjorts. Finansministeriet lyfter fram regeringens övriga tillväxtåtgärder, såsom smidigare investeringstillstånd, riskfinansiering och bättre tillgång till el, som för sin del stöder skattelättnadernas effekter på tillväxten.

Vid utfrågningen i utskottet ansågs det på bred front att de dynamiska effekterna av sänkningen av samfundsskatten är osäkra. Samfundsskattenivån i Finland ligger nominellt på en konkurrenskraftig nivå, men den effektiva nivån är inte så låg som siffrorna antyder. Å andra sidan ansågs samfundsskatten vara en åtgärd som fördelar sig jämligt på olika branscher och som inte kräver någon separat byråkrati. Vid utfrågningen lyftes det också fram att de investeringsrelaterade skatterna för allmän jämvikt inte beaktas i kalkylerna över skatteintäkterna, så de dynamiska effekterna kan bli större.

I planen för de offentliga finanserna fortsätter regeringen satsningarna på FoU-investeringar i enlighet med den parlamentariska överenskommelsen och lagen om finansiering av forskning och utveckling trots nedskärningarna i de offentliga utgifterna. Planen innehåller FoU-satsningar med mer än 3 miljarder euro för 2026 och 2027. Utöver detta har regeringen redan tidigare satsat bland annat på fullmakten för Business Finland och Finlands Akademi samt på superdatorn Lumi-AI. En ambitiös tilläggsatsning är nödvändig för att tillväxtmålen ska kunna nås.

Ekonomiutskottet betonade redan i fjolårets utlåtande om planen för de offentliga finanserna (EkUU 13/2024 rd) att tilläggsatsningar på FoUI är viktiga för att påskynda produktivitetens utvecklingen. Vid sidan av den ökade finansieringen är det motiverat att också göra strategiska val inom innovations-, industri- och teknologipolitiken. Investeringarna bör framför allt riktas till produktion med högt mervärde. Det är viktigt att Finland satsar särskilt på forskning, utveckling och uppskalning av framväxande teknik och på stärkande av kunskapsunderlaget. Ekonomiutskottet anser att det är en lyckad lösning att tilläggsfinansieringen för FoU-verksamheten är mångsidig och att det vidtas andra åtgärder som stöder den, såsom smidigare tillståndsprocesser

Utlåtande EkuU 18/2025 rd

och riktlinjer för att förbättra företagens tillgång till riskfinansiering. Sakkunniga välkomnade också regeringens åtgärder för att höja den nationella medfinansieringen i EU:s FoU-projekt och stärka forskningen i anslutning till försvaret och verksamheten i olika forskningsinfrastrukturer. För små och medelstora företag är det av betydelse att det föreslås en fullmakt för livskraftscenarerna att genomföra ett treårigt försök som syftar till att öka små och medelstora företags FoU-verksamhet. Riktlinjerna, som till viss del bygger på förslagen från arbetsgruppen Kasvurihi, är motiverade och behövliga. Ekonomiutskottet anser det också viktigt att starta program för östra och norra Finland för att stärka regionernas tillväxt och livskraft.

Vid halvtidsöversynen fattades också beslut för att stödja tillväxtåtgärder inom energisektorn. Beslutet om kapitalisering av stamnätsbolaget Fingrid gör det möjligt att utvidga investeringsprogrammet från 4 miljarder euro till 5,2 miljarder euro. Regeringen stöder också uppkomsten av industriella investeringar på vätgasmarknaden. Genom satsningar på utveckling av el- och vätgasmarknaden förutses framtida behov och främjas möjligheterna att få investeringar till Finland. Ekonomiutskottet anser att lösningarna är motiverade för att stödja tillväxten i omställningen till ren energi.

Den ekonomiska tillväxten och produktivitetsökningen förutsätter också ett tillräckligt utbud av arbetskraft och tillräcklig kompetens. Vid utfrågningen bedömdes det att sänkningen av de högsta inkomstskattesatserna kunde göra Finland mer attraktivt för högskoleutbildade och likaså riktlinjerna för sänkning av källskattenivån för högkvalificerade arbetstagare och tillämpning på återflyttare. Ekonomiutskottet stöder också en ökning av antalet nybörjarplatser vid högskolorna för utöka den kompetenta arbetskraften.

Enligt utredning till ekonomiutskottet har regeringens beslut att som engångsåtgärd intäktsföra en miljard euro ur Statens pensionsfond och att öka den årliga intäktsföringen med 66 miljoner euro ingen betydande inverkan på fondens placeringsverksamhet. På grund av de ökande pensionsutgifterna har fonden redan förberett sig på att de årliga intäktsföringarna ökar och beaktat ökningen i den totala risknivån. Fondens investeringsstrategi baserar sig på långsiktig verksamhet, varvid snabba och överraskande förändringar i den årliga intäktsföringen kan försvaga placeringsavkastningen.

Ekonomiutskottet anser att regeringens tillväxtåtgärder och övriga beslut vid halvtidsöversynen går i rätt riktning, även om deras effekter är förenade med osäkerhetsfaktorer. Det svaga läget i Finlands offentliga finanser framhäver vikten av hållbara tillväxtåtgärder för att stärka de offentliga finanserna.

Det säkerhetspolitiska läget i världen och hotbilderna inom handelspolitiken ökar ovissheten. Det finländska samhället har på många sätt förberett sig på störningssituationer av mycket olika slag. Ekonomiutskottet påminner om att besluten i planen för de offentliga finanserna stärker grunden för resiliensen i såväl Finlands ekonomi som samhället i stort.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

Utlåtande EkUU 18/2025 rd

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.5.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Sakari Puisto saf
vice ordförande Ville Kaunisto saml
medlem Noora Fagerström saml
medlem Kaisa Garedeu saf
medlem Lotta Hamari sd
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Sinuhe Wallinheimo saml
medlem Heikki Vestman saml
medlem Juha Viitala sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Pauli Aalto-Setälä saml
ersättare Jorma Piisinen saf
ersättare Minna Reijonen saf (delvis).

Sekreterare var

utskottsrad Kirsi Pimiä.

Utlåtande EkuU 18/2025 rd Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Regeringens finanspolitik är misslyckad

Regeringen gör avsteg från sina egna mål och underskottet i de offentliga finanserna ökar. Prognoserna för den ekonomiska utvecklingen är dystra och regeringen förvärrar situationen genom sina egna beslut. Enligt en prognos som finansministeriet publicerade efter ramförhandlingarna var underskottet i de offentliga finanserna 4,4 procent i förhållande till BNP 2024. Enligt prognosen minskar underskottet före utgången av regeringsperioden till 3,3 procent i förhållande till BNP 2027. Underskottet enligt prognosen är dock betydligt större än regeringens mål och överskrider också gränsen på 3 procent i EU:s finanspolitiska regler. Också i en positiv prognos, där USA:s tullpolitik inte orsakar en global recession, fortsätter skuldens förhållande till BNP att öka. Om världshandeln och Finlands ekonomi kommer att lida betydligt av tullpolitiken blir prognoserna ännu dystrare.

Vi rör inte på världsekonomin, men de beslut som fattas i Finland är regeringens egna. Tyvärr försämrar de situationen i Finland och baserar sig till många delar på tvivelaktiga konsekvensbedömningar. Regeringen beslutade vid halvtidsöversynen — statistiskt beräknat — om skattelättnader på sammanlagt 2,2 miljarder euro. Regeringen hoppas att de skattesänkningar som den nu beslutat om kommer att påskynda tillväxten så mycket att intäkterna från de ökade beskattningsbara inkomsterna räcker till för att kompensera bortfallet av skatteintäkter till följd av skattelättnaderna. Genom de beslut som nu fattats lindras beskattningen mest för dem som tjänar mer än 100 000 euro per år och vars konsumtion har liten inverkan på den totala efterfrågan. Dessutom är avsikten att en betydande skattesänkning ska riktas till samfundsbeskattningen på ett sätt som inte kan betraktas som konjunkturpolitik och som enligt många forskare inte heller inverkar på tillväxten på lång sikt.

Enligt de sakkunnigbedömningar som ekonomiutskottet fått kommer regeringens finanspolitik trots de beslutade skattesänkningarna att vara åtstramande. Enligt finansministeriets finanspolitiska koefficient 0,5 är nedskärningarnas inverkan på den ekonomiska tillväxten måttfull. Sakkunniga har framfört att utifrån forskningslitteraturen ligger koefficienten för Finlands finanspolitik mer sannolikt mellan 0,9 och 1,9. Också den treåriga konsekvensperioden för nedskärningarna, beräknad av ministeriet, är klart kortare än vad forskningslitteraturen och erfarenheterna av tidigare ekonomiska kriser ger vid handen. Till exempel efter krisåren på 90-talet, eurokrisen och finanskrisen 2008 har långtidsarbetslösheten i Finland stannat på en högre nivå än under krisen och efter många kriser har produktivitetökningsen sjunkit till en lägre nivå än tidigare. Utifrån kalkyler gjorda av Uuden talousajattelun keskus utifrån omfattande forskningslitteratur kan Finlands finanspolitiska koefficient måttfullt beräknas uppgå till 1,4 och konsekvensperioden är fem till tio år. Med hänsyn till de här ändringarna i antagandena ökar Finlands bruttonationalprodukt på grund av nedskärningarna i praktiken inte under hela planperioden, om vi håller fast vid anpassningsbanan enligt den medelfristiga finans- och strukturpolitiska planen. I och med detta ökar den offentliga skuldkvoten mer än den skulle öka utan regeringens åtgärder i och med regeringens nedskärningar och alltför strama finanspolitik.

Utlåtande EkUU 18/2025 rd

Avvikande mening 1

I sin utredning till ekonomiutskottet motiverar finansministeriet inte vad antagandena bygger på och har heller inte på begäran kunnat påvisa något stöd för dem i forskningslitteraturen. Däremot har det i forskningslitteraturen ansetts möjligt att koefficienterna stiger till mer än två, när nedskärningarna infaller under en lågkonjunktur, vilket regeringen har gjort under sin period. Man kan därför dra slutsatsen att regeringens misslyckade finanspolitik har bidragit till att fördjupa Finlands ekonomiska problem och även i övrigt försvagat den svaga tillväxten. Denna bedömning får stöd av det faktum att Finland har den svagaste ekonomiska tillväxten och den högsta skuldsättningen av alla EU-länder.

Tillväxt, kompetens, FoU och energi

För att de långsiktiga tillväxtmålen ska nås behövs det i synnerhet koherens i utbildnings-, arbetskrafts-, trafik- och klimatpolitiken. Utbudet av arbetskraft bör ökas genom utbildning, genom att skapa incitament för människor att övergå till uppgifter med högre produktivitet och genom att locka arbetskraft från utlandet. Regeringen arbetar inte för dessa mål, utan försvagar både utbildningssystemet och arbetskraftsinvandringen. Särskilt arbetskraftsinvandring motverkar flaskhalsar i kompetensen, när arbetskraft rekryteras direkt till den uppgift som behövs.

Lagen om finansiering av forskning och utveckling innehåller styrmedel för att öka de offentliga medel som används för FoU fram till 2030. Detta är väsentligt med tanke på Finlands framtid och tillväxt. Vi måste fästa större uppmärksamhet vid allokeringen av finansieringen. En större del av anslagen bör riktas till högskolorna, dvs. till utbildning och grundforskning. I rambeslutet är det positivt att regeringen för första gången riktar en särskild finansieringspost för FoU till högskolorna. Men betydelsen av detta tillägg försvinner när man beaktar regeringens samtidiga nedskärningar i högskolornas basfinansiering, vilka är större än FoU-tillägget.

Regeringen beslutade att skära ned företagsstöden med 12 miljoner euro. Summan är blygsam och allokeringen anges inte. Företagsstöden bör ses över i ett samlat perspektiv. I synnerhet de skatteutgifter som påverkar klimatet och miljön och driver fossilekonomin borde ha minskat.

Skrivningen i regeringsprogrammet om reglering av avstånd när det gäller vindkraft genomförs på ett sätt som gör det möjligt att öka produktionen av ren energi genom att vindkraften styrs till platser som lämpar sig för bosättning, social acceptans, natur och elöverföring. Regleringen av avstånd försvårar särskilt byggandet av mindre vindkraftverk i södra Finland och utanför landskapsplaneområdena. Tillgången till ren, utsläppsfri energi är ett av regeringen identifierat mål för att möjliggöra en grön omställning och tillväxt. Det lönar sig inte att försvåra målet genom överflödiga bestämmelser om vindkraft.

Om Finland har för avsikt att uppnå målen för utsläppsminskning och klimatneutralitet 2035 enligt klimatlagen, måste vi under de närmaste åren kunna göra betydligt mer utsläppsminskningar särskilt inom trafiken och markanvändningssektorn. Regeringen säger att den åtar sig att följa klimatlagen, men åtgärderna har låtit vänta på sig i snart två år.

Avvikande mening

Vi föreslår

Utlåtande EkUU 18/2025 rd
Avvikande mening 1

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.5.2025

Lotta Hamari sd
Juha Viitala sd
Matias Mäkynen sd

Utlåtande EkUU 18/2025 rd Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Finland behöver sund tillväxt

Finland har redan lidit av ett kroniskt tillväxtunderskott i över femton år. Orsaken till detta är den svaga produktivitetens utvecklingen, de låga investeringarna och bristen på kompetent arbetskraft.

För närvarande har både vanliga människor och företagare ett svagt förtroende för framtiden. Människornas farhågor om att de offentliga finanserna och den egna ekonomin ska kollapsa är verklig. Företagen har inte likviditet för tillväxt.

Till följd av den av samlingspartiet ledda regeringens politik är det arbetslösheten, antalet konkurser och statsskulden som vuxit, inte ekonomin.

Centerns recept för tillväxt är: Planerad i Finland, tillverkad i Finland och ägd i Finland. Finland behöver starkare tillväxtutsikter. Målet ska åtminstone vara att fördubbla tillväxten jämfört med prognosen.

I stället för att nå regeringens mål på 100 000 nya sysselsatta har vi nu i landet en allt större arbetslöshet. Regeringens mål för ett underskott på högst en procent i de offentliga finanserna 2027 blir allt mer avlägset, eftersom underskottet nu beräknas vara uppe i 3,3 procent under måläret. Skillnaden mellan regeringens mål och prognosen är så stor som sju miljarder euro.

Vi måste återställa förtroendet för ekonomin. Atmosfären och omvärlden ska vara stabila och förutsägbara. Nu är det inte så. Regeringen har valt en instabilare väg. Det goda med Finland var tidigare att den politiska risken är liten. Nu är det inte längre så.

Finlands förutsägbarhet som investeringsobjekt har försvagats betydligt under valperioden. Skattepolitiken har blivit helt oförutsägbar. Trots regeringspartiernas stora löften accelererar skuldsättningen.

Finland behöver positiva och stabiliserande framtidsutsikter.

Åtgärder för att stärka tillväxten och näringslivets verksamhetsförutsättningar

Det behövs skatteincitament för att stärka investeringar och sysselsättning

— Investeringskattgottgörelse också för små och medelstora företag. Regeringen bör snabbt korrigeras investeringskattgottgörelsen så att gränsen sänks från 50 miljoner euro till 1 miljon euro. Samtidigt bör investeringsgottgörelsens giltighetstid förlängas, om EU tillåter det. Dessutom bör gottgörelsen genomföras på en högre nivå, 30 procent, i en ny särskild ekonomisk region i östra Finland.

Utlåtande EkUU 18/2025 rd

Avvikande mening 2

— I stället för en dyr och svag allmän sänkning av samfundsskatten genomförs en strukturell reform av samfundsbeskattningen i enlighet med centerns modell. Samfundsskatten ska vara lättare när vinsten lämnas kvar inom företaget för att åstadkomma tillväxt i stället för att vinsterna delas ut.

Det skulle generera en ökning av företagens FoUI-verksamhet och investeringar samt anställningen av arbetstagare. Nyttan av regeringens allmänna samfundsskattesänkning koncentreras däremot till gamla vinstgivande företag som delar ut vinst i form av utdelning, av vilken en del hamnar hos utländska investerare. Också Murtos arbetsgrupp för tillväxtåtgärder föreslog en mer strukturell reform av samfundsskatten och inte någon allmän sänkning.

— Många ensamföretagare och småföretagare är affärsidkare eller yrkesutövare, dvs. enskilda näringsidkare eller jordbrukare som inte berörs av ändringen av samfundsskatten. För att företagen ska beaktas jämligt genomförs en höjning av företagardraget genom att det höjs från 5 procent till 7 procent för att också andra företagare än företagare som är verksamma via aktiebolag ska uppmuntras.

— Det är motiverat att utveckla företagarnas pensionssystem. Man kan ta ställning till detaljerna i takt med att beredningen framskrider och de närmare konsekvensbedömningarna av ändringarna klarnar.

— För dem som uppnått den lägsta pensionsåldern blir 20 procent av arbetsinkomsterna helt skattefria, om personerna fortsatt arbetar kvar. Erfarna arbetstagare får då ett incitament att stanna kvar i arbetslivet. Regeringen har försummat denna stora resurs och koncentrerar sig i stället på att rikta skattelättnader till pensionärer med de högsta inkomsterna, vilket inte har någon som helst tillväxteffekt.

— Statsminister Orpos regering har höjt beskattningen av löntagare med medelstora inkomster till dess högsta nivå på minst tio år med beaktande av konsumtionsbeskattningen. Det är i och för sig bra att regeringen har insett hur förödande den tidigare skattehöjningspolitiken var. Men till följd av det olyckliga sysselsättningsläget hotar de kommande höjningarna av arbetslöshetsförsäkringspremierna att minska inkomstskattesänkningens inverkan, särskilt för medelinkomsttagarna.

Inkomstskattesänkningen bör därför genomföras så att den i högre grad fokuserar på att stödja köpkraften och den inhemska konsumtionen bland medelinkomsttagarna i stället för att skattelättnaden på det sätt som regeringen planerar riktas särskilt till dem som får de allra högsta arbetsinkomsterna och pensionsinkomsterna.

— För att underlätta marginalbeskattningen vill vi införa ett maximibelopp för inkomstrelaterad dagpenning (utkomstskydd för arbetslösa och sjukdagpenning) och på motsvarande sätt lindra socialförsäkringsavgifterna. Arbetstagarens försäkringspremier tas ut endast fram till den inkomstgräns som ger rätt till försäkring.

— Centern anser inte att regeringens avsikt att höja löntagarnas beskattning genom att gallra i avdragsrätten är motiverad.

— FoUI-avdraget bör förbättras så att uppstarts företagen kan dra full nytta av dem. Återbetalningen skulle ske kontant eller genom kvittning mot andra skatter, dvs. det skulle gynna för-

Utlåtande EkUU 18/2025 rd Avvikande mening 2

lustbringande företag som på grund av tillväxtfasen inte kan dra nytta av skatteincitamentet i nuläget.

— Centern välkomnar regeringens beslut att förlänga tiden för avdrag av förluster från nuvarande 10 till 25 år.

— För att underlätta generationsväxlingar bör arvs- och gåvoskatten genomgå en mer ambitiös reform genom att en faktisk betalningstid på 10 år införs. Under betalningstiden ska räntan motsvara endast statens referensränta och inte vara högre än så. Skatten ska kunna betalas i tio poster inom tio år.

— Skattefrihet för de allmännyttiga samfundens investeringar i riskkapitalfonder i kb-form genomförs omedelbart, vilket underlättar investeringar i icke-noterade tillväxtbolag.

— Centern anser att regeringens beslut att skära ned hushållsavdraget från 2024 års nivå är felaktigt, eftersom det främjar den svarta ekonomin och försvagar mikroföretags samt små och medelstora företags verksamhetsmöjligheter. Centern vill återställa villkoren för hushållsavdraget.

— Finland satsar målmedvetet på FoUI-verksamhet i enlighet med den parlamentariska överenskommelse som ingicks under föregående valperiod. Regeringen bör säkerställa att hela kedjan är i sin ordning och att också innovationsverksamheten utöver forskning och produktutveckling tilldelas tillräckliga resurser samt att exporttjänsterna börjar löpa smidigt efter regeringens organisationsreform.

En särskild ekonomisk region inrättas i östra Finland

— Vi föreslår ett tioårigt försök med en särskild ekonomisk region i östra Finland, eftersom området lider av konsekvenserna av Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Regionen skulle ha till exempel följande verktyg. Temporär befrielse från samfundsskatt för investerande företag, studielånekompensation, flyttbidrag för att locka kompetent arbetskraft, regionalt lindrigare elskatt, sänkta socialskyddsavgifter, snabbare handläggning av tillstånd, slopad prövning av tillgången på arbetskraft och särskild fokus på östra Finland i fråga om tilläggsatsningar på FoUI och utbildningsplatser.

— Vi skulle också vara lyhörda för det gemensamma förslaget från sex landskap om åtgärder inom programmet för östra Finland och reservera medel för detta. Östra Finland behöver nu handlingar, inte ord, av regeringen.

Särdragen hos näringslivet i de olika regionerna måste beaktas.

— Regeringen har strukit följande kommuner ur stödområde II: Alavo, Kuortane, Etseri, Alajärvi, Evijärvi, Lappajärvi, Soini, Vindala, Hartola, Heinola, Sysmä, Padasjoki och Juupajoki. Dessa kommuner togs med i stödområde II år 2022. Regeringens osammanhängande linje möjliggör inte några långsiktiga utsikter för näringsverksamhet i företag och kommuner i en utmanande omvärld och försämrar således regionernas möjligheter ytterligare. Regeringen bör återta ändringen av stödregionskartan och bygga upp en hållbarare modell för fördelningen av regionstöden. Finland bör påverka i EU för att sätta stopp för nollsummespelet på kartan över stödområden och erkänna regionernas särdrag i fråga om befolkningsutvecklingen, näringslivets behov och strukturomvandlingen.

Utlåtande EkUU 18/2025 rd Avvikande mening 2

Andra tillväxtåtgärder

- I fortsättningen införs tillväxtavtal för de ekonomiska regionerna för att endast ersätta MBT-avtal som ingåtts med några stadsregioner. Då skulle staten delta på ett rättvisare sätt i utvecklingen av hela Finland.
- Vi gör tillståndsprocessen till en konkurrensfaktor genom att ställa som mål att Finland ska ha den snabbaste tillståndsprocessen i Europa före 2027. Storstädning inleds för att effektivisera förvaltningen och avveckla onödig reglering.
- Vi vill att pensionstillgångar används för samhällsekonomisk tillväxt i Finland genom att beakta förutsättningarna att investera i finländska företag i tillväxtfasen.
- När i sig motiverade besparingar inom den offentliga förvaltningen genomförs ser vi till att det inte inom någon sektor orsakar dröjsmål eller andra olägenheter för företagens verksamhet.
- Exportvillkoren inom livsmedelssektorn stärks.
- Vi gör upp en ambitiös tillväxtstrategi för turismen. Målet är att öka turismen med det dubbla före 2030 och återställa turismbalansen. Vi godkänner inte regeringens tidigare beslut att skära ner finansieringen av Business Finlands omkostnader för främjande av turismen, eftersom detta skulle inverka menligt på utsikterna för en av våra tillväxtbranscher.
- Det är oacceptabelt att regeringen tidigare beslutade att minska det regionala transportstödet, eftersom det försvårar läget för exportindustrin i och med att transportkostnaderna stiger i vårt land med långa avstånd.
- Vi tar ett produktivitetssprång genom att göra Finland till ett stort land inom utnyttjandet och tillämpningen av artificiell intelligens. Målet är att bli föregångare på etisk användning av artificiell intelligens.

Fler människor till Finland och ökat humankapital

- Målet är att få humankapitalet att växa snabbt. För att humankapitalet ska växa på lång sikt görs en motsvarande parlamentarisk överenskommelse mellan partierna som den som ingåtts för FoUI-satsningarna.
- Ytterligare satsningar på utbildning för de unga åldersklasserna, livslångt lärande och invandring av experter. För att finansiera de här utbildningsinvesteringarna kan man också avyttra en del av statens icke-strategiska egendom i de fall där man uppskattar att den på lång sikt ger bättre avkastning som investering i utbildning.

Regeringen fortsätter däremot med sin felaktiga linje att skära ned på utbildningen i stället för att satsa på utbildning. Tidigare har man redan gjort betydande besparingar i yrkesutbildningen, slopat vuxenutbildningsstödet och minskat finansieringen av medborgarinstitut och folkhögskolor. Nu riktar regeringen nedskärningar till högskolorna och genom kommunernas statsandelar även till småbarnspedagogiken och grundskolorna. Hela utbildningskedjan kommer således att bli föremål för sparåtgärder under Orpos regering.

Utlåtande EkuU 18/2025 rd Avvikande mening 2

- Vår politik är familjevänlig. Inga nedskärningar riktas mot barnfamiljer. Ett konkret sätt att stödja familjerna kunde vara att lindra beskattningen av barnfamiljer. Det här bör utredas.
- I stället för det indragna vuxenutbildningsstödet ska det omedelbart beredas ett nytt incitament för vuxenstudier, och det görs ingen nedskärning i yrkesutbildningen.
- Vi välkomnar alla invandrare som inte är arbetsskygga. Försämringen av försörjningskvoten kan stoppas med 40 000 nettoinflyttare på årsnivå. Invandrarna bör bli lika väl sysselsatta och få samma uppgifter och samma lön som majoritetsbefolkningen. Vi behöver ett poängsystem enligt kanadensisk och australiensisk modell för att säkerställa att migrationen bidrar till att sanera de offentliga finanserna.
- Utländska experter och deras familjer ska erbjudas och garanteras ett servicelöfte på två veckor från den tidpunkt då sökanden lämnar in sin ansökan till systemet. Hit hör identifiering, erhållande av arbetstillstånd och alla andra konkreta angelägenheter, allt från att öppna bankkonto till personnummer och vårdplats för barn.
- Dessutom ska studerande som kommer till Finland få incitament att stanna kvar i Finland för att arbeta efter studierna.
- Runt om i världen ska det inrättas finländska språk- och kulturskolor, där de som lärt sig finska och finsk kultur kan beviljas uppehållstillstånd för att arbeta i Finland.
- Vi vill slopa tremånadersregeln, som försvårar arbetskraftsinvandringen.

Starta det parlamentariska arbetet för tillväxt

- Inom ramen för det parlamentariska samarbetet bereds ett åtagande för flera valperioder framåt att på lång sikt sanera de offentliga finanserna och satsa på ambitiösa tillväxtåtgärder.

Det krävs snabbare biogasproduktion och satsningar på produktion av förnybar energi

I regeringsprogrammet lovar man att utveckla och inleda biogasproduktion samt främja en mångsidig användning av biogas. För att det här ska lyckas behövs på en och samma gång åtgärder för att främja både produktionen och användningen av biogas.

Det är väsentligt att regeringen ser till att vi verkligen kan genomföra nya investeringar i biogasläggningar och återvinningsgödsel i Finland. Vi har efterlyst en samlad bedömning av biogasproduktionen och användningen av biogas. Det förutsätter samarbete mellan olika ministerier (JSM, ANM, MM, KM, FM). Den övergripande samordningen mellan förvaltningsområdena bör stärkas. För närvarande ser det ut som om den saknas helt.

Vi är bekymrade över att tillståndsprocesserna för investeringar i förnybar energi inte kommer att påskyndas på det sätt som regeringen eftersträvar, utan det förutsätts även i fortsättningen att nya energiproducerande anläggningar tillämpar ett dyrt flerstegsförfarande enligt miljöskyddslagen. De åtgärder som regeringen bereder skapar snarare osäkerhet i investeringsmiljön för rena energikällor.

Ändringen av infrastrukturförordningen försvagade incitamenten att övergå till biogas, eftersom tankstationerna för biogas i viss mån började omfattas av de minimis-stöd. Det hade varit viktigt att ha kvar teknikneutraliteten och inte det separata stödet för ett enda drivmedel. Det är känt att

Utlåtande EkUU 18/2025 rd Avvikande mening 2

tankstationerna fortfarande är för få framför allt i östra och norra Finland. Dessutom har regeringen infört nya administrativa skyldigheter för biogas, bland annat en skyldighet att verifiera hållbarheten, som ökar kostnaderna och inte förbättrar förutsättningarna för biogasinvesteringar.

Regeringens beslut att sänka tilläggsskyldigheten inom distributionsskyldigheten bidrar till att öka osäkerheten inom biogasproduktionen. Investeringsmiljön ser inte attraktiv ut. En politik som strider mot löftena är skadlig såväl med tanke på utvecklingen av marknaden för hållbara bränslen som med tanke på försörjningsberedskapen.

Centern uttrycker oro över hur regeringens beslut att införa utsläppshandel inom transportsektorn redan 2027 i stället för 2031 kommer att påverka drivmedelspriserna. Dessutom är det ett orosmoment hur det nationella beslutet att utvidga utsläppshandeln till att gälla jord- och skogsbruket kommer att kompenseras producenterna. Centern förutsätter full kompensation för regeringens olyckliga nationella beslut som orsakar merkostnader.

Avslutningsvis

Finlandsbilden har fått en hård törn såväl inom landet som utanför det. Finland har tidigare byggts upp genom samarbete. Detta har varit en central konkurrensfaktor för vårt lilla folk. Nu har en betydlig del av detta förtroendekapital ätits upp.

Samtidigt har de politiska riskerna i anslutning till Finland ökat. Det ser inte bra ut när humankapitalet krymper, samhällsklimatet polariseras och regeringen inte orkar tänka långsiktigt.

Om vi inte får ekonomin att växa, har vi åter att vänta oss nya anpassningsåtgärder som får landet att utarmas.

Centern anser att beslutsfattarnas viktigaste uppgift i nuläget är att återställa förtroendet och stärka tron på framtiden.

Centern skulle genomföra anpassningen på ett sundare sätt än regeringen och samtidigt satsa kraftigt på tillväxt. Finland står vid en väggkorsning och Centerns val är den väg som leder till arbete och tillväxt.

Genom programmet kan den finländska ekonomin börja växa, återhämta sig på ett rättvist sätt samt återställa sitt förtroende. Centern anser att vi måste ändra kurs och skapa sund tillväxt i Finland. Vi fördubblar den ekonomiska tillväxten och räddar tjänsterna.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet i sitt betänkande om planen för de offentliga finanserna 2026—2029 beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande EkUU 18/2025 rd
Avvikande mening 2

Helsingfors 23.5.2025

Timo Mehtälä cent

Utlåtande EkuU 18/2025 rd Avvikande mening 3

Avvikande mening 3

Motivering

Regeringen har misslyckats med alla sina viktigaste mål för den ekonomiska politiken. Under regeringsperioden har arbetslöshetssituationen förvärrats och den ekonomiska recessionen har dragit ut på tiden. I synnerhet regeringens finanspolitik som minskar den totala efterfrågan har fördjupat och förlängt lågkonjunkturen. Planen för de offentliga finanserna 2026–2029 visar också att regeringens viktigaste mål, det vill säga att bryta Finlands skuldkvot, inte kommer att nås. Skuldkvoten börjar öka genast 2028 och förblir stabil 2026–2027 endast eftersom staten intäktför över en miljard euro ur Statens pensionsfond.

Enligt planen för de offentliga finanserna 2026–2029 kommer regeringen inte att nå ett enda av sina mål. Det fullständiga misslyckandet i den ekonomiska politiken beror på att regeringens åtgärder för att balansera de offentliga finanserna och påskynda den ekonomiska tillväxten är felaktiga. En central orsak till misslyckandet är också att regeringen inte erkänner den totala efterfrågans betydelse för Finlands ekonomi eller nedskärningspolitikens negativa multiplikatoreffekt på den ekonomiska tillväxten.

Finlands skuldkvot kommer sannolikt att öka på grund av en alltför stram finanspolitik

I ljuset av forskningslitteraturen har man i stor utsträckning erkänt att landets skuldkvot ofta ökar om man vidtar anpassningsåtgärder under lågkonjunkturer. Så skedde till exempel i flera EU-länder under 2010-talet. Konjunkturläget i Finland är fortsatt allvarligt. Finlands ekonomi krympte 2023 och 2024. Arbetslösheten har stigit till över nio procent och långtidsarbetslösheten närmar sig sin topp sedan krisåren på 1990-talet.

Internationella valutafondens (IMF) omfattande undersökningar visar att skuldkvoten inte kan brytas genom åtstramning av finanspolitiken om landet befinner sig i en lågkonjunktur. En färsk utredning från Utak, som använder sig av Europeiska kommissionens skuld hållbarhetsanalys, förutspår att Finlands skuldkvot kommer att öka till över 90 procent uttryckligen till följd av regeringens anpassningar. Skuldkvoten ökar ofta i och med anpassningen under lågkonjunkturer, eftersom den ekonomiska disciplinen har en negativ multiplikatoreffekt på ekonomin, dvs. den minskar den ekonomiska tillväxten. Eftersom skuldkvoten mäts i förhållande till bruttonationalprodukten, ökar skuldkvoten till följd av åtgärder som avsevärt minskar tillväxten. Multiplikatoreffekten är som störst under lågkonjunkturer och när den riktas till låginkomsttagare med högre marginell konsumtionsbenägenhet. Regeringen har underskattat anpassningspolitikens multiplikatoreffekt på ekonomin genom att använda en artificiellt låg finanspolitisk koefficient.

För att bryta skuldkvoten krävs det i stället för anpassningar riktade och rättidiga stimulansåtgärder. Tyvärr är regeringens tillväxtåtgärder inte någotdera av dessa.

Utlåtande EkUU 18/2025 rd Avvikande mening 3

Regeringens så kallade tillväxtåtgärder är felaktigt riktade

Regeringen Orpos finanspolitik har varit åtstramande och utarmande för den ekonomiska tillväxten. Även om regeringen nu försöker beskriva sina nya beslut som ackommoderande, fortsätter finanspolitiken att stramas åt kraftigt 2025–2027. Flera av regeringens så kallade tillväxtåtgärder riktar sig till höginkomsttagare med lägre marginell konsumtionsbenägenhet än låg- och medelinkomsttagare. Skattesänkningarna för höginkomsttagare stimulerar alltså inte Finlands ekonomi nämnvärt. De minskar statens inkomster och ökar också ojämlikheten, som redan har ökat betydligt till följd av regeringens omfattande nedskärningar i den sociala tryggheten.

Regeringens åtgärder fokuserar på skattelättnader som har en särskilt dålig stimulanseffekt jämfört med andra åtgärder, såsom direkta investeringar. Regeringen beslutade vid halvtidsöversynen att sänka samfundsskatten från 20 procent till 18 procent 2027. Den beslutade också att sänka de högsta marginalsattesatserna från cirka 59 procent till 52 procent. Eftersom sänkningen av samfundsskatten och marginalsattesatsen särskilt gynnar storföretag och höginkomsttagare har de ingen betydande stimulanseffekt på den totala efterfrågan.

Det finns inga trovärdiga belegg för att sänkningen av samfundsskatten har positiva effekter på den ekonomiska tillväxten. En färsk metaundersökning betonar tvärtom att sänkningen av samfundsskatten i allmänhet inte har några som helst konsekvenser för den ekonomiska tillväxten. En inhemsk undersökning har också konstaterat att de tidigare betydande sänkningarna av samfundsskatten i Finland åtminstone inte ökade de mindre företagens investeringar. Finlands samfundsskattesats ligger redan på nuvarande nivå — dvs. 20 procent — under EU-genomsnittet. Nivån på samfundsskatten i Finland är alltså redan nu mycket konkurrenskraftig jämfört med andra EU-länder. Statens skatteinkomster minskar årligen med cirka 800 miljoner euro till följd av detta beslut.

Det finns inte heller några belegg för att sänkningen av marginalsatten för höginkomsttagare genererar tillväxt eller finansierar sig själv som regeringen påstår. Förslaget motiveras främst med en hänvisning till en dansk undersökning som är fokuserad på de konsekvenser som kan realiseras under människans livscykel. Undersökningen visar att det blir vanligare att man byter jobb och inte att man jobbar mer på den nuvarande arbetsplatsen. Det är mycket möjligt att vissa höginkomsttagare reagerar på skattesänkningen genom att arbeta mindre, eftersom de kan uppnå samma nettoinkomstnivå med mindre arbetsmängd efter skattesänkningen. Eftersom de förväntade positiva effekterna av skattesänkningen i vilket fall som helst realiseras på lång sikt, kommer konsekvenserna för statens skatteinkomster att bli negativa under de närmaste åren.

Regeringen använder arbetstagarnas pensionstillgångar för att finansiera skattesänkningen till arbetsgivare och höginkomsttagare

Regeringen lyckas inte stabilisera ökningen av skuldkvoten i slutet av regeringsperioden annat än skenbart, genom kreativ bokföring och genom att intäktsföra pengar från Statens pensionsfond till statsbudgeten. Det är värt att notera att samma regering krävde att pensionsfondernas tillgångar inte skulle beaktas i EU:s skuldållbarhetsanalys. Motiveringen var att pensionsfondernas tillgångar inte används för skötseln av statsskulden. Nu utnyttjar regeringen dock medlen för att korrigera statsbudgeten, eftersom skattesänkningarna för höginkomsttagare och företag minskar

Utlåtande EkuU 18/2025 rd Avvikande mening 3

skatteinkomsterna med hundratals miljoner euro per år. Det är dessutom bara ett trick, för intäktsföringen av pensionsmedlen för 2027 kompenserar inte för förlusten av skatteinkomster under de kommande åren. Nu används arbetstagarnas pensionstillgångar för skattesänkningar till förmån för höginkomsttagare, arbetsgivare och ägare.

Regeringens sysselsättningspolitik är misslyckad

Regeringen har påstått att reformerna som försvagar den sociala tryggheten och arbetstagarnas rättigheter ökar sysselsättningen i Finland med 100 000 nya sysselsatta. Tvärtom har sysselsättningen försvagats och antalet arbetslösa ökat under hela regeringsperioden.

Till skillnad från vad regeringen hävdar kommer skrotningen av arbetstagarnas sociala trygghet och rättigheter och den ökade osäkerheten i arbetslivet inte att rätta till den svaga sysselsättningsutvecklingen. Regeringens ändringar som försämrar arbetstagarnas ställning och rättigheter ökar inte sysselsättningen ens enligt regeringens egna bedömningar. Däremot utökas arbetsgivarens bestämmanderätt och skyddet av arbetstagarna försvagas ytterligare. Högerregeringens försämringar av arbetstagarnas förhandlingsposition bromsar upp den positiva utvecklingen av lönerna. Detta försvagar i sin tur löntagarnas köpkraft och den inhemska efterfrågan och är därför skadligt för den ekonomiska tillväxten i Finland.

Regeringen har gjort ett misstag när den endast koncentrerat sig på att öka utbudet av arbete utan att fästa uppmärksamhet vid att förbättra efterfrågan på arbete. Många undersökningar har visat att investeringar och ekonomisk tillväxt bestämmer nivån på sysselsättning och arbetslöshet. Att öka flexibiliteten på arbetsmarknaden till exempel genom att försvaga anställningsskyddet har däremot inte heller i undersökningarna visat sig ha en positiv inverkan på sysselsättningen.

Det största problemet i Finlands ekonomi är den otillräckliga efterfrågan. Regeringens nedskärningar i den sociala tryggheten har bara förvärrat detta problem. Konsekvenserna syns i den svaga ekonomiska tillväxten och det dåliga sysselsättningsläget. Den förvärrade långtidsarbetslösheten kommer också att ha långtgående negativa konsekvenser för Finlands ekonomi.

Offentliga medel bör användas till produktiva investeringar i stället för till militära utgifter

Samtidigt som högerregeringen har skurit ned på utbildningen, den sociala tryggheten och hälso- och sjukvården har den ökat Finlands militära utgifter. I planen för de offentliga finanserna ökas de militära utgifterna mycket kraftigt, till minst 3 procent av bruttonationalprodukten. Det innebär en årlig tilläggsfinansiering på flera miljarder euro för armén. Dessutom verkar det som om Finland tänker åta sig att nå den ännu högre utgiftsnivå som fastställs vid Natos toppmöte i sommar, åtminstone 3,5 procent och rentav upp till 5 procent av bruttonationalprodukten. Bakgrunden till detta är Förenta staternas krav på ökade militära utgifter i Natos europeiska medlemsländer och den militaristiska vändningen i Europa.

Kommissionens ordförande Ursula von der Leyen har meddelat att medlemsländernas militära utgifter inte omfattas av EU:s skuldregler. Kommissionen har också öppnat dörren för en solidarisk skuld för upprustning. Vidare har den uttryckt önskemål om att medlemsländernas militära

Utlåtande EkUU 18/2025 rd
Avvikande mening 3

utgifter ska öka till 650 miljarder euro under de kommande fyra åren. Genom skuldinstrumentet Safe kan utgifterna stiga upp till 800 miljarder. Allt detta sker genom att skuldreglerna lättas upp.

De ökade militära utgifterna ökar de ekonomiska problemen i Europa och Finland. Europas och Finlands ekonomi skulle särskilt behöva produktiva investeringar och satsningar på utbildning, välfärd och grön omställning. Till skillnad från vad som antyds i Finland stöder upprustningen inte den inhemska produktionen eller Finlands ekonomi, eftersom produkterna nästan uteslutande anskaffas från utlandet.

Det finns en risk för att de ökande militära utgifterna tränger undan nödvändiga investeringar och orsakar ett betydande nedskärningstryck i Finlands ekonomi senare när kommissionen börjar tillämpa skuldreglerna fullt ut igen. Det är klart att offentliga investeringar och satsningar på utbildning och forskning å ena sidan och social trygghet och offentliga tjänster å andra sidan har en faktisk stimulerande effekt på den totala efterfrågan och den ekonomiska tillväxten, till skillnad från militära utgifter som inte är produktiva.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 23.5.2025

Johannes Yrttiaho vänst